Maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijalausunto Valtioneuvoston paikkatietopoliittisesta selonteosta liikenne- ja viestintävaliokunnalle 11.9.2018

Ylijohtaja Pentti Lähteenoja ja erityisasiantuntija Kari-Pekka Karlsson, MMM

Kaikki tieto, jonka yhtenä ominaisuutena on sijainti, on paikkatietoa.

Merkittävä osa yhteiskunnan toiminnoista perustuu suurelta osin paikkatietovarantojen, paikannuksen ja niihin liittyvien palveluiden hyödyntämiseen. Esimerkkejä ovat liikenne ja logistiikka, aluesuunnittelu, rakentaminen, turvallisuussektori, energiasektori, metsätalous, kauppa jne. Tuo riippuvuus kasvaa tulevaisuudessa tekoälyn ja automaation lisääntyessä eri toimialoilla. Esimerkiksi autonominen liikenne ja siihen perustuva tavaralogistiikka ei voi toteutua Suomen olosuhteissa ilman tarkkoja, ajantasaisia ja kattavia paikkatietoaineistoja sekä luotettavaa, tarkkaa paikannuspalvelua.

Paikkatietopoliittisen selonteon keskeisiä tavoitteita on varmistaa Suomen paikkatietovarantojen ja niiden jakeluun tarvittavien palveluiden yhteiskäyttöisyys, saatavuus ja tarpeiden mukainen, riittävä laatu.

Paikkatietopoliittisen selonteon visio on:

Suomessa on maailman innovatiivisin ja turvallisin paikkatiedon ekosysteemi.

Selontekotyössä valittiin seitsemän toimenpidettä, jotka toteuttamalla otetaan pitkä harppaus kohti vision tavoitetilaa:

- Varmistetaan laadukkaat osoitetiedot
- Tarjotaan tarkka paikannus kaikkien käyttöön
- Tehdään turvallisuusviranomaisille yhteinen paikkatietoalusta
- Kehitetään yhteistä paikkatiedon ekosysteemiä
- Tehostetaan yhteistyötä uudella yhteistyöelimellä
- Lisätään osaamista ja tietämystä paikkatiedoista
- Uudistetaan lainsäädäntöä kehityksen varmistamiseksi

Kaikkien toimenpiteiden toteuttamiset vaikuttavat positiivisesti myös Liikenne- ja viestintävaliokunnan toimialueen kehittymiseen, alleviivatut suoraan ja muut epäsuorasti. Keskeisiä kehitystoimenpiteitä ovat:

Uudistetaan lainsäädäntöä kehityksen varmistamiseksi

- Paikkatietojen yhteiskäyttöisyyden parantaminen. Tätä edistetään velvoittamalla julkishallinnon toimijat tuottamaan, ylläpitämään ja tarjoamaan tuottamansa paikkatiedot säädösten, standardien ja julkisen hallinnon suositusten mukaisina sekä yhteisesti sovitulla tavalla mallinnettuina ja luokiteltuina.
- Julkisen hallinnon vastuulle kuuluvien paikkatietovarantojen määrittely ja nimeäminen, sekä niistä vastaavien viranomaisten nimeäminen. Näin vähennetään päällekkäistä työtä, annetaan yrityksille parempi toimintaympäristö omien tuotteiden kehittämiseen. Lisäksi näin helpotetaan tietovarantojen saatavuutta kun tuottajia on vain yksi valtakunnallisesti tai kultakin alueelta, esimerkiksi kunnasta.

Varmistetaan laadukkaat osoitetiedot

- Osoitetietojen ja osoitetietoprosessin kuntoon saattaminen, sekä osoitetietojen täydentäminen esimerkiksi rakennuksien sisäänkäyntien osoitetiedoilla. Osoitetietojen parantaminen ja täydentäminen on tärkeää kaikille, esimerkiksi turvallisuusviranomaiset voivat löytää paremmilla

osoitetiedoilla kohteeseen suorinta ja nopeinta tietä. Toimenpide mahdollistaa myös uutta logistista toimintaympäristöä, jossa autonomiset laitteet navigoivat kohteisiin.

Tarjotaan tarkka paikannus kaikkien käyttöön

- Tarkan, luotettavan paikannuspalvelun mahdollisimman laaja käyttöönotto on välttämätöntä autonomisen liikenteen mahdollistamiseksi, turvallisuusviranomaisten tarpeet huomioiden.

Esimerkkejä paikkatietojen hyötypotentiaalista

Lisäksi muut toimenpiteet edistävät monin eri tavoin paikkatietojen hyötykäyttöä, myös liikenteen ja viestinnän toiminnoissa. Esimerkkejä:

- Paikkatiedon ekosysteemin kehittäminen tähtää monipuolisen, erilaisten toimijoiden yhteistyön kehittämiseen. Toteutuessaan se vähentää päällekkäistä työtä, tehostaa tietojen yhteiskäyttöä ja luo edellytyksiä innovaatiotoiminnalle yritysten toimintamahdollisuuksia parantamalla.
- Tietämyksen lisäämistä paikkatietojen käytön hyödyistä tarvitaan esimerkiksi logistisissa toiminnoissa. Kuljetusten suunnittelun avulla voidaan säästää kuljetuskustannuksissa vähintään 10% [1),2)]
  - Teollisuudessa hyötypotentiaali **737 M€/v**
  - Kaupanalalla hyötypotentiaali **642 M€ /v**

Paikkatietojen käytön hyötypotentiaalia on tutkittu äskettäin valmistuneessa selvityksessä[3)]. Alla selvityksessä tehty arvio paikkatietoja hyödyntävien palveluiden tuottamasta taloudellisesta hyödystä liikenne-ekosysteemille Suomessa. Arviot kuvaavat paikkatietojen mahdollistamien toimintojen potentiaalisia vuosittaisia hyötyjä, jotka ovat säästöjä toiminnoissa tai tuloja niistä.

Ekosysteemi	Biotalous	Rakennettu ympäristö	Terveys ja hyvinvointi	Liikenne
Ekosysteemin osuus Suomen BKT:stä (BKT=224 mrd. € v. 2017)	60 mrd. €, 27%	34 mrd. € 15%	21 mrd. € 9,4%	22 mrd. € 10%
Paikkatietojen käytön potentiaalinen taloudellinen hyöty euroissa ja tähän mennessä realisoitunut osuus %:a	**1,1 mrd. €/v** 19%	**5,6 mrd €/v** 13%	**255-500 M €/v** 15-30%	**1,9 mrd. €/v** 46%
Paikkatietoalustan osuus potentiaalisista hyödyistä	60 M €/v	327 M €/v	48 M €/v	56 M €/v

Yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja henkilötietojen suojasta huolehtiminen on tärkeää niin paikkatietojen kuin muidenkin tietojen hyödyntämisen kehittämisessä

Lähteet:

[1)] Yrittäjät, [2)] Big data and B2B digital platforms, 2016. [3)] Arvio paikkatietoja hyödyntävien palveluiden tuottamasta taloudellisesta hyödystä Suomessa ja Paikkatietoalustan mahdollistamien hyötyjen osuus kokonaisarvosta. Jaana Mäkelä, Luukas Raatikainen, Spatineo Oy, 31.8.2018. (Kuvan alkuperäiset lähteet: FLIC: Alustatalouden tiekartasto , Business Finland: Suomen terveys ja sosiaalitoimiala 2018, Suomen biotalousstrategia, NordicGrowth, Puolustusministeriö, Rakennusteollisuus, RASTI-projekti, Space Finland)